CIOT-bevragingen
Proces en rechtmatigheid

2015
Veiligheid en Justitie

Samenvatting resultaten

Aanleiding

Op basis van artikel 8 van het Besluit Verstrekking Gegevens Telecommunicatie is opdracht gegeven tot het uitvoeren van audits ten aanzien van de CIOT-organisatie en de nationale politie.
De Auditdienst Rijk, cluster Veiligheid en Justitie[1] (ADR, VenJ) is gevraagd een audit uit te voeren bij het CIOT. De Korpsleiding van de nationale politie heeft de interne auditdienst opdracht gegeven een audit uit te voeren naar de bevraging van het CIOT door de politie. Daarnaast heeft de KMar onderzoek gedaan om vast te stellen of nog steeds aan de gestelde wet- en regelgeving wordt voldaan.

Er is voor gekozen de onderwerpen waarover de Minister verslag doet deze keer te beperken tot de CIOT-organisatie, de bevraging door de politie en de bevraging door de KMar. Ten aanzien van de bijzondere opsporingsdiensten is in het verleden vastgesteld dat ze voldoen en voor de aanlevering door de aanbieders is een laag risico gezien. Deze zijn daarom deze keer buiten de scope van de audit gehouden.

Toelichting

Het CIOT is een onderdeel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en is aangewezen om de informatieverzoeken van de behoeftestellers, zijnde de (bijzondere) opsporingsdiensten en inlichtingendiensten door te geleiden naar de aanbieders van telecommunicatiediensten. Het CIOT kan worden beschouwd als een "berichtenmakelaar". Daartoe beheert het CIOT het geautomatiseerd CIOT-informatiesysteem, waarin het vraag- en antwoordverkeer van de door de behoeftestellers expliciet gevraagde gegevens wordt doorgeleid.

Het CIOT schept randvoorwaarden zodat de gegevens van gebruikers van telecommunicatie met de juiste zorgvuldigheid worden behandeld en daarmee wordt voldaan aan wettelijke voorschriften, zoals bijvoorbeeld de WBP.

Conform het Besluit Verstrekking Gegevens Telecommunicatie moeten alle aanbieders van telecommunicatiediensten tenminste iedere 24 uur hun gegevens bij het CIOT actualiseren. De door de aanbieders geleverde gegevens moeten overeenstemmen met de gegevens die de aanbieder bij zijn bedrijfsvoering gebruikt. De gegevenslevering door de aanbieder dient elke keer de volledige set van alle gebruikers van telecommunicatiediensten te bevatten. Iedere 24 uur wordt het bestand bij het CIOT overschreven, het CIOT beheert dus geen historische gegevens.

Het opvragen van gegevens bij de aanbieders van telecommunicatiediensten door middel van het CIOT-informatiesysteem is gebonden aan wettelijke voorschriften. Het Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering geven aan onder welke voorwaarden de informatie door de behoeftestellers kan worden opgevraagd. De behoeftestellers moeten het bevragingsproces zodanig inrichten dat gewaarborgd is dat de bevragingen voldoen aan het wettelijk kader en tevens moet dat achteraf vastgesteld kunnen worden.

[1] Departementale Auditdienst van het ministerie van Veiligheid en Justitie is opgegaan in de Auditdienst Rijk.

Belangrijkste bevindingen

CIOT organisatie

Aan de hand van een normenkader heeft de Auditdienst getoetst in hoeverre het CIOT aan de 160 normen voldoet. Daarbij is de conclusie getrokken dat op slechts drie punten een aanbeveling wordt gedaan.

De eerste aanbeveling ziet op het wijzigingsproces. Het structureel evalueren van wijzigingen en incidenten, alsmede de vastlegging van deze activiteit moet nadrukkelijk onderdeel zijn van het wijzigingsproces. Deze
activiteiten raken de kwaliteit van de dienstverlening door CIOT en beperken de risico's van ongewenste effecten in het wijzigingsproces. De behandeling en besluitvorming van met name de releases moet expliciet aantoonbaar zijn.
Het CIOT heeft inmiddels concrete stappen ondernomen om deze aanbeveling te adresseren. Er worden twee nieuwe processen ingericht waardoor de monitoring van de dienstverlening door het CIOT nog beter gewaarborgd is. Daarnaast is een overlegorgaan ingericht waarin releases en prioriteiten worden besproken.

De tweede aanbevelingen ziet op de controlelijsten. Op deze controlelijsten moet expliciet worden gemaakt of de autorisaties van eigen medewerkers die de dienst hebben verlaten is ingetrokken. Op de controlelijsten waren de ingetrokken autorisaties reeds opgenomen. Met ingang van november 2014 is aan dit overzicht tevens het veld "*datum wanneer actie is afgerond"* toegevoegd om expliciet aan te geven dat de actie ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

De derde en laatste aanbeveling betreft de huisvesting van het CIOT op de Turfmarkt, er wordt aanbevolen om na te gaan of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn zodat de continuïteit van de dienstverlening buiten twijfel staat. Inmiddels heeft de ADR geoordeeld dat de maatregelen die zijn getroffen voldoende zijn om de continuïteit in de dienstverlening te kunnen waarborgen.

In het kader van de transparantie over de mate waarin opsporing gebruik maakt van het CIOT systeem is geverifieerd of de gepubliceerde verantwoording van de jaarcijfers 2012 inzake de bevragingen overeenkomt met de rapportagefunctie "Jaarverslag" uit het ICT-systeem. Geconcludeerd is dat de gepubliceerde verantwoording van de jaarcijfers inzake de bevragingen volledig overeenkomt met de jaarcijfers die het ICT-systeem genereert.

Nationale Politie

De Auditdienst van de politie heeft eind 2013 een audit uitgevoerd naar de kwaliteit van het bevragingsproces door de eenheden van de politie, alsmede naar de rechtmatigheid van de CIOT-bevragingen.

De auditdienst stelt vast dat de politie verdere stappen heeft gemaakt in het eenduidig en transparanter verwerken van CIOT bevragingen. Er is een landelijke procedure opgesteld. Deze procedure geeft in belangrijke mate invulling aan de belangrijkste

stappen voor het op transparante en eenduidige wijze verwerken van CIOT-bevragingen. Deze procedure is naar alle eenheden gecommuniceerd en wordt bij vrijwel alle eenheden op hoofdlijnen gevolgd. Ook wordt het uitvoeren van de bevragingen gecentraliseerd bij de gemeenschappelijke BOB Kamer (GBK) binnen de eenheden. Verdere implementatie van de landelijke procedure valt samen met de realisatie van deze GBK's. Door het hanteren van de landelijke werkwijze, is het voor de politie veel beter dan voorheen mogelijk de rechtmatigheid van de bevragingen vast te stellen . Wel zijn verbeteracties gewenst zodat de rechtmatigheid nog verder wordt geborgd.

Uit de tijdens dit onderzoek uitgevoerde controles blijkt dat in enkele eenheden nog administratieve onjuistheden en onvolledigheden zijn geconstateerd. Deze zijn voornamelijk te wijten aan het ontbreken of niet kunnen vaststellen van de aanwezigheid van getekende versies van Processen Verbaal, onduidelijkheden rondom de wetsgrondslag en de registratie van identificerende kenmerken op basis waarvan een duidelijke relatie tussen bevraging en (straf)dossier vastgesteld kan worden. Dit betekent overigens niet dat deze bevragingen per definitie onrechtmatig zijn, alleen dat de rechtmatigheid niet aangetoond kon worden.

De auditdienst van de politie concludeert dat verbeteracties binnen de eenheden gewenst zijn om de kwaliteit van de uitvoering van het bevragingsproces verder te borgen. De belangrijkste maatregelen die in dit kader nodig zijn, zijn het uitvoeren van de periodieke controle zoals deze in de landelijke procedure is opgenomen, het borgen van de vastlegging van alle relevante criteria voor een rechtmatige bevraging en het verbeteren van de controle op de toegekende autorisaties.

Naar aanleiding van de audit zijn begin 2014 al diverse aanbevelingen in gang gezet. Zo zijn de bevindingen uit de audit direct in de opleiding van de CIOT-gebruikers meegenomen.
Naar aanleiding van de audit hebben bovendien alle eenheidschefs in opdracht van de korpschef een verbeterplan ingediend. In deze verbeterplannen zijn onder meer maatregelen opgenomen ten aanzien van de interne controle en administratie en de uniforme uitvoering van bevragingen vanuit de GBK, die in sommige eenheden op dat moment in verband met de reorganisatie nog niet volledig was gerealiseerd.

Koninklijke Marechaussee

In 2013 is bij de KMar onderzoek gedaan om vast te stellen of nog steeds aan de gestelde wet- en regelgeving wordt voldaan. Hiervoor is het referentiekader gebruikt dat is opgebouwd uit de normen in de wet-en regelgeving. In het normenkader, dat bestaat uit 25 normen, zijn 10 zogenaamde 'must have' normen opgenomen waar in ieder geval aan moet worden voldaan.

Uit het onderzoek is gebleken dat de KMar in opzet, bestaan en werking aan het overgrote deel van de normen voldoet. In ieder geval wordt aan alle 'must have' normen voldaan.

Om de werking van het proces te onderzoeken zijn deelwaarnemingen uitgevoerd over de periode van 1 maart tot 1 september 2013 waarin door de geautoriseerde medewerkers van de info desk 649 bevragingen zijn uitgevoerd in het CIOT Informatie

Systeem (CIS). Hieruit zijn 19 willekeurige posten geselecteerd die alle aan de normen voldoen.

Aanbieders

Ten aanzien van de aanbieders is samen met de ADR besloten de audit op een andere wijze vorm te geven. Er is gestart met een ontwikkeltraject van een indicator voor no hits. Met deze indicator wordt inzicht verkregen in de kwaliteit van de geleverde bestanden. Veel no hits kan betekenen dat de, door de aanbieders, geleverde bestanden niet compleet of niet actueel zijn. In de volgende rapportage zal de Kamer worden geïnformeerd over de verkregen inzichten op basis van deze indicator.

Publicatie jaarcijfers

Het CIOT publiceert, conform de wettelijke verplichting, jaarlijks cijfers over het aantal afgehandelde informatie verzoeken. Dit gebeurt door publicatie van een rapport via de website van VenJ. Bij deze informeer ik uw Kamer dat de cijfers vanaf 2015 in het jaarverslag van VenJ zullen worden opgenomen.